משניות מבוארות מסכת שבת פרק כא - כב

כ"ג חשון

ד גורפין מלפני הפתם, ומסלקין לצדדין מפני הרעי, דברי רבי דוסא. וחכמים אוסרין. וטולין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת: **ה** הקש שעל גבי המזוה, לא יענענו בידו, אלא מנענענו בגופו. ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו כר או סדין, מנענענו בידו. מכבש של בעלי בתים, מתירין, אבל לא כובשין, ושל כובסין, לא יגע בו. רבי יהודה אומר, אם היה מתר מערב שבת, מתיר את כלו ואת שומטו:

פרק כא א נוטל אדם את בנו ואת הבהמה בתוכה. ומסלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החלין. רבי יהודה אומר, אף מעלין את המדמע בארבעה ומאה: **ב** האבן שעל גב פי החבית, מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות, מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל חבר, ונער את חבר ונפלות. היתה עליו לשלשת, מקנחה בסמרטוט. **ג** בית שמאי אומרים, מגביהין מן השלחן עצמות וקלפין. ובית הלל אומרים, נוטל את הצבלה כלה ומנערה. וכל שיש תורת כלי עליה, אבל הקלפין והעצמות לא יטלטלם בידים, ובמגרע אמרין המתקמח השיטה. שבית הלל סברי מגביהין עצמות וקלפין, מעבירין מלפני השלחן פרורין פחות מכזית לפי שהן ראוים למאכל בהמה. ושער קלפתן העליונה, ושער של עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. סופג, אם יש לו עור בית אחיתה, מקנחין בו. וחכמים אומרים, בין כך ובין כך, נטל בשבת, ואינו מקבל טמאה:

פרק כב א חבית שנשברה, מצילין הימנה מזון שלש סעודות, ואומר לאחרים, בואו והצילו לכם, ובלבד שיפוש יש להספוג בית אחיתה דלא שיף שמא יסחט נמי אסור, שלא יעשה כדרך

תוי"ט). **ומטלטלין תרומה טמאה** אם הם ביחד **עם הטהורה**, וכן **ועם החלין**, אבל תרומה טמאה לבדה אסור לטלטלה, שהרי עמד לשרוף: **רבי יהודה אומר, אף מעלין בשבת את המדמע, באחד תרומה ומאה** סאה חלין שנתערבו מעלה סאה אחת, אף על פי שתרומתם מתבטלת באחד ומאה, מכל מקום צריך להצלת שאר הסאה של המקום משום גזל השבט, ומתר בשבת, ולא תמעלין המתקמח הוא בשבת, דסבירא ליה לרבי יהודה דחשבינן לדבה כאילו היה תרומתה מונחת לבדה ואינה מערבת, וכשנוטלה אמרינן דהתרומה גופא נטלה ולא מתקן מידי (רע"ב). (אולם מסקנת המגרה הוא (קמב:) דרבי יהודה סבירא ליה דאף קודם הנעלמה מתר לאכל מהם על סמך שיטל אחר כך וילאו מתקן הוא). **ב) האבן שעל פי החבית** שלן יין, **מטה** החבית **על צדה** כשרוצה לשתת מן היין, **והיא** האבן **נופלת**, **ואם היתה** החבית שהאבן מונח עליה **בין החביות**, **יגיע** לנטות החבית על צדה שלא תפל האבן על שאר החביות ותשברם, **מגביהה** את החבית, ומסלקה משם ומביאה למקום אחר, **ומטה על צדה והיא נופלת**, ודנקא בשכח הקודם שהבאן על החבית, אבל הניחו שם מערב שבת בכונה נעשה החבית בסיס לדבר האסור, ואסור לטלטל החבית, וכן **מעות שעל חבר, ונער את חבר**, הוא צריך לבר, **והן המעות נופלות**, ואם הוא צריך למקום אחר, וצריך שיהיה המקום פנוי למערי (פ"ב) מגביה חבר עם המעות שעליו, וכל זה דוקא בשכרה. אבל הניחה בכונה לבר בסיס לדבר האסור. אם **היתה עליו** על חבר **לשלשת לכלוך, מקנחה בסמרטוט,** אבל לא יתן מים על חבר. דסתם כר של בגד הוא, ובגד שריחו זהו כבוסו, אבל אם **היתה** חבר כר כבוס הוא, השריחו לא זהו כבוסו, **נותן עליה מים עד שתכלה** הלכלוך, אבל כבוס ממש אסור, מאחר שסתם כרים וכסותות רבים הם ושקר בהם תורת כבוס. **ג) בית שמאי אומרים, מגביהין מן השלחן עצמות וקלפין** שקראינן למאכל בהמה, **ובית הלל אומרים, נוטל את הצבלה כלה ומנערה** לפי שיש תורת כלי עליה, אבל הקלפין והעצמות לא יטלטלם בידים, ובמגרע אמרינן המתקמח השיטה, שבית הלל סברי מגביהין עצמות וקלפין, **מעבירין מלפני השלחן פרורין פחות מכזית** לפי שהן ראוים למאכל בהמה, **ושער** קלפתן העליונה, **ושער של עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. סופג, אם יש לו** להספוג **עור בית אחיתה, מקנחין בו** את הצבלה, דאפשר לקנח בו בלא סחיטה שאוחז בהעור (רש"י). **ואם לאו** שאין לו בית אחיתה, **אין מקנחין בו**, דלמא הנמדדי נסחטו בין אצבעותיו, ואף שאינו מתכון לסחיטה, מכל מקום פסיק רישא הוא. **וחכמים אומרים, בין כך** בין שיש לו בית אחיתה, **ובין** שאין לו בית אחיתה, **נטל בשבת**, כשהוא נגוב דתורת כלי עליו, **ואינו מקבל טמאה**, שהרי מונח במין הכלים המקבלים טמאה, והם בגד ועור ושק המתכת ועץ וחרס.

פרק כב א) חבית שנשברה והיין נשפך ממנו, **מצילין הימנה מזון** כדי **שלש סעודות**, ואפילו בכלים הרבה, ולא יותר מג' סעודות. שאם נתיר לו לקצאי יותר, מתוך שהוא בהול לחזור אחר כלים הרבה יבא להקיבמם דרך רשות הרבים, אבל בכלי אחד יכול להציל כמה לבשיות, **ואומר לאחרים, באו והצילו לכם** לכל אחד מזון ג' סעודות, **ובלבד שלא יספוג** שלא ישים הספוג במקום היין לחזור ולהטיפו, גזרה שמא יסחט, ואפילו הם יש להספוג בית אחיתה דלא שיף שמא יסחט נמי אסור, שלא יעשה כדרך

כ"ג חשון

משניות מבוארות מסכת שבת פרק כג

שהוא עושה בחול, ואפילו לקח בידו שמן ודבש שהן עבים ודבקים בידי, ואחר כך יקנח ידו בשפת הכלי אסור, שלא יעשה במעשה חול. **אין סותרין את הפרות להוציא מהן משקין** דהנה ליה מפרק שהוא תולדה דדש, **ואם יצאו** המשקין **מעצמן אסורין בשתיה**, גזרה שמא יסחט לכתחלה. **רבי יהודה אומר,** בדותתים ורמונים וכיוצא בו המקצת בני אדם סותרין אותם **אם** היו אותם הפרות מכניסין אותם **ולא** לקחיטה, **היוצא מהן מתר,** דמאחר דלא ניחא לי' במה שזבו, לא גזרו שמא יבא לסחטו, **ואם** היו אותן פרות מכניסין **למשקין, היוצא מהן אסור**, דכיון דניחא לי' בהמה שזבו, גזרינן שמא יסחטו, ובזיתים ובענבים מודה רבי יהודה לחכמים דאפלו היו עומדות לאכילה היוצא מהן אסור, דכיון דרבו לקחיטה קיימא וניחא ליה בהמשקין שזבו, ושמא יפלוך עליהם לסחטן, וחכמים סברי דגם בתותים ורמונים כיון דיש בני אדם סותרין אותן, אפילו אם הם עומדין לאכילה, היוצא מהן אסור, כזתים וענבים, ושאר כל הפרות מתר לסחטן, **חלות דבש** שבקדירה שהוא כמו חלות, **שרסקן מערב שבת ויצאו** הדבש מעצמן בשבת **אסורין**, גזרה שמא אינן מרסקין, ויש בשולי אפילו הכי דכיון שהן מרסקין מערב שבת זב הדבש מעצמו ואין הדבר לסחטו, ולא גזר אטו שאין מרסקין. **ב) כל** דבר **שבא בחמין שתבשל** כל צרכו **מערב שבת, שורין אותו בחמין** בכלי ראשון, דאין בשול אחר בשול, וכל דבר **שלא בא בחמין מערב שבת** שלא נתבשל, אסור לשרותו בשבת, אפילו בכלי שני, דמחזי כמבשל, אבל **מדיחין אותו בחמין** מכלי שני **בשבת**, דהיינו שמערה עליו מכלי שני, (משנה ברורה). **חוץ מן** דג **המליח הישן**, שעבירה עליו שנה משמנתלה, **ודגים מלוחים קטנים, וכוליס האספניין**, דג שעורו דק ואינו נאכל מחמת מלחו אלא בהדחה, שכל אלו אינם צריכים בשול אלא מעט, **שבדחתן** בחמים **מן הו אינ גמר מלוחן**, והדחה בחמין הרי גמר בשולן. **ג) שובר אדם בשבת את החבית** כדי **לאכול היונה** בגרוגרות, תאנים יבשים, שהמסלקל לצרך שבת מתר לבתרחילה (ר"ן), **ובלבד שלא יתכון לעשות** בה נקב עד שיעשה הנקב כלי. **ואין נוקבין מגופה** דקרוכה בפה **של חבית** דמתקן פתח הוא, אלא נוטל המגופה כלה. **דברי רבי יהודה. וחכמים מתירין,** שאין דרך לעשות פתח למערה, שלא יפלו בניין, עפר וצרורות, **ולא יקבנה** לא יעשה נקב במגופה **מצדה**, דהנדרך היא לעמדים לעשות שם נקב משום פתח, **ואם היתה** החבית **נוקבה** ורוצה לסתמה, **לא יתן עליה שעוה, מפני שהוא מטרח** השעוה סביב הנקב, וחיב משום ממחק, ואפילו אם הוא נזדר בכך אסור משום לא לידי מרוח והחלקה, **אמר רבי יהודה, מעשה בא לפני רבי יוחנן בן זכאי בערב** שם מקום באחד שנתן שעוה על נקב שבחבית, **ואמר חוששני שלא** יתקשה הנקב, ולא חיישנן שמא יבא לאלאוויי גומות שבקרקעות הבור, כדי שלהושיב ראוי להשיב שם הקדרה, **ואת כלי שם המים היפים** שראוים לשתיה מתר לבן **בערים** מים מלוחים וכיוצא בו **בשביל שיצנו** את המים

תוי"ט). **אבל תרומה טמאה** אם הם ביחד **עם הטהורה**, וכן **ועם החלין**, אבל תרומה טמאה לבדה אסור לטלטלה, שהרי עמד לשרוף: **רבי יהודה אומר, אף מעלין בשבת את המדמע, באחד תרומה ומאה** סאה חלין שנתערבו מעלה סאה אחת, אף על פי שתרומתם מתבטלת באחד ומאה, מכל מקום צריך להצלת שאר הסאה של המקום משום גזל השבט, ומתר בשבת, ולא תמעלין המתקמח הוא בשבת, דסבירא ליה לרבי יהודה דחשבינן לדבה כאילו היה תרומתה מונחת לבדה ואינה מערבת, וכשנוטלה אמרינן דהתרומה גופא נטלה ולא מתקן מידי (רע"ב). (אולם מסקנת המגרה הוא (קמב:) דרבי יהודה סבירא ליה דאף קודם הנעלמה מתר לאכל מהם על סמך שיטל אחר כך וילאו מתקן הוא). **ב) האבן שעל פי החבית** שלן יין, **מטה** החבית **על צדה** כשרוצה לשתת מן היין, **והיא** האבן **נופלת**, **ואם היתה** החבית שהאבן מונח עליה **בין החביות**, **יגיע** לנטות החבית על צדה שלא תפל האבן על שאר החביות ותשברם, **מגביהה** את החבית, ומסלקה משם ומביאה למקום אחר, **ומטה על צדה והיא נופלת**, ודנקא בשכח הקודם שהבאן על החבית, אבל הניחו שם מערב שבת בכונה נעשה החבית בסיס לדבר האסור, ואסור לטלטל החבית, וכן **מעות שעל חבר, ונער את חבר**, הוא צריך לבר, **והן המעות נופלות**, ואם הוא צריך למקום אחר, וצריך שיהיה המקום פנוי למערי (פ"ב) מגביה חבר עם המעות שעליו, וכל זה דוקא בשכרה. אבל הניחה בכונה לבר בסיס לדבר האסור. אם **היתה עליו** על חבר **לשלשת לכלוך, מקנחה בסמרטוט,** אבל לא יתן מים על חבר. דסתם כר של בגד הוא, ובגד שריחו זהו כבוסו, אבל אם **היתה** חבר כר כבוס הוא, השריחו לא זהו כבוסו, **נותן עליה מים עד שתכלה** הלכלוך, אבל כבוס ממש אסור, מאחר שסתם כרים וכסותות רבים הם ושקר בהם תורת כבוס. **ג) בית שמאי אומרים, מגביהין מן השלחן עצמות וקלפין** שקראינן למאכל בהמה, **ובית הלל אומרים, נוטל את הצבלה כלה ומנערה** לפי שיש תורת כלי עליה, אבל הקלפין והעצמות לא יטלטלם בידים, ובמגרע אמרינן המתקמח השיטה, שבית הלל סברי מגביהין עצמות וקלפין, **מעבירין מלפני השלחן פרורין פחות מכזית** לפי שהן ראוים למאכל בהמה, **ושער** קלפתן העליונה, **ושער של עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. סופג, אם יש לו** להספוג **עור בית אחיתה, מקנחין בו** את הצבלה, דאפשר לקנח בו בלא סחיטה שאוחז בהעור (רש"י). **ואם לאו** שאין לו בית אחיתה, **אין מקנחין בו**, דלמא הנמדדי נסחטו בין אצבעותיו, ואף שאינו מתכון לסחיטה, מכל מקום פסיק רישא הוא. **וחכמים אומרים, בין כך** בין שיש לו בית אחיתה, **ובין** שאין לו בית אחיתה, **נטל בשבת**, כשהוא נגוב דתורת כלי עליו, **ואינו מקבל טמאה**, שהרי מונח במין הכלים המקבלים טמאה, והם בגד ועור ושק המתכת ועץ וחרס.

פרק כב א) חבית שנשברה והיין נשפך ממנו, **מצילין הימנה מזון** כדי **שלש סעודות**, ואפילו בכלים הרבה, ולא יותר מג' סעודות. שאם נתיר לו לקצאי יותר, מתוך שהוא בהול לחזור אחר כלים הרבה יבא להקיבמם דרך רשות הרבים, אבל בכלי אחד יכול להציל כמה לבשיות, **ואומר לאחרים, באו והצילו לכם** לכל אחד מזון ג' סעודות, **ובלבד שלא יספוג** שלא ישים הספוג במקום היין לחזור ולהטיפו, גזרה שמא יסחט, ואפילו הם יש להספוג בית אחיתה דלא שיף שמא יסחט נמי אסור, שלא יעשה כדרך

ד גורפין מלפני הפתם, ומסלקין לצדדין מפני הרעי, דברי רבי דוסא. וחכמים אוסרין. וטולין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת: **ה** הקש שעל גבי המזוה, לא יענענו בידו, אלא מנענענו בגופו. ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו כר או סדין, מנענענו בידו. מכבש של בעלי בתים, מתירין, אבל לא כובשין, ושל כובסין, לא יגע בו. רבי יהודה אומר, אם היה מתר מערב שבת, מתיר את כלו ואת שומטו:

פרק כא א נוטל אדם את בנו ואת הבהמה בתוכה. ומסלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החלין. רבי יהודה אומר, אף מעלין את המדמע בארבעה ומאה: **ב** האבן שעל גב פי החבית, מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות, מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל חבר, ונער את חבר ונפלות. היתה עליו לשלשת, מקנחה בסמרטוט. **ג** בית שמאי אומרים, מגביהין מן השלחן עצמות וקלפין. ובית הלל אומרים, נוטל את הצבלה כלה ומנערה. וכל שיש תורת כלי עליה, אבל הקלפין והעצמות לא יטלטלם בידים, ובמגרע אמרינן המתקמח השיטה. שבית הלל סברי מגביהין עצמות וקלפין, מעבירין מלפני השלחן פרורין פחות מכזית לפי שהן ראוים למאכל בהמה. ושער קלפתן העליונה, ושער של עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. סופג, אם יש לו לסופג עור בית אחיתה, מקנחין בו בלא סחיטה שאוחז בהעור (רש"י). **ואם לאו** שאין לו בית אחיתה, **אין מקנחין בו**, דלמא הנמדדי נסחטו בין אצבעותיו, ואף שאינו מתכון לסחיטה, מכל מקום פסיק רישא הוא. **וחכמים אומרים, בין כך** בין שיש לו בית אחיתה, **ובין** שאין לו בית אחיתה, **נטל בשבת**, כשהוא נגוב דתורת כלי עליו, **ואינו מקבל טמאה**, שהרי מונח במין הכלים המקבלים טמאה, והם בגד ועור ושק המתכת ועץ וחרס.

פרק כב א) חבית שנשברה והיין נשפך ממנו, **מצילין הימנה מזון** כדי **שלש סעודות**, ואפילו בכלים הרבה, ולא יותר מג' סעודות. שאם נתיר לו לקצאי יותר, מתוך שהוא בהול לחזור אחר כלים הרבה יבא להקיבמם דרך רשות הרבים, אבל בכלי אחד יכול להציל כמה לבשיות, **ואומר לאחרים, באו והצילו לכם** לכל אחד מזון ג' סעודות, **ובלבד שלא יספוג** שלא ישים הספוג במקום היין לחזור ולהטיפו, גזרה שמא יסחט, ואפילו הם יש להספוג בית אחיתה דלא שיף שמא יסחט נמי אסור, שלא יעשה כדרך

אין סותרין את הפרות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן, אסורין. רבי יהודה אומר, אם **לא לקחיטה, היוצא מהן מתר, ואם למשקין, היוצא מהן אסור. חלות דבש שרסקן מערב שבת ויצאו מעצמן, אסורין. ורבי אליעזר אומר, אם היו עומדות לאכילה, היוצא מהן מתר. ב) כל דבר שבא בחמין שתבשל כל צרכו מערב שבת, שורין אותו בחמין בכלי ראשון, אין בשול אחר בשול, וכל דבר שלא בא בחמין מערב שבת שלא נתבשל, אסור לשרותו בשבת, אפילו בכלי שני, דמחזי כמבשל, אבל מדיחין אותו בחמין מכלי שני בשבת, דהיינו שמערה עליו מכלי שני, (משנה ברורה). **חוץ מן** דג **המליח הישן, שעבירה עליו שנה** משמנתלה, **ודגים מלוחים קטנים, וכוליס האספניין**, דג שעורו דק ואינו נאכל מחמת מלחו אלא בהדחה, שכל אלו אינם צריכים בשול אלא מעט, **שבדחתן** בחמים **מן הו אינ גמר מלוחן**, והדחה בחמין הרי גמר בשולן. **ג) שובר אדם בשבת את החבית** כדי **לאכול היונה** בגרוגרות, תאנים יבשים, שהמסלקל לצרך שבת מתר לבתרחילה (ר"ן), **ובלבד שלא יתכון לעשות** בה נקב עד שיעשה הנקב כלי. **ואין נוקבין מגופה** דקרוכה בפה **של חבית** דמתקן פתח הוא, אלא נוטל המגופה כלה. **דברי רבי יהודה. וחכמים מתירין,** שאין דרך לעשות פתח למערה, שלא יפלו בניין, עפר וצרורות, **ולא יקבנה** לא יעשה נקב במגופה **מצדה**, דהנדרך היא לעמדים לעשות שם נקב משום פתח, **ואם היתה** החבית **נוקבה** ורוצה לסתמה, **לא יתן עליה שעוה, מפני שהוא מטרח** השעוה סביב הנקב, וחיב משום ממחק, ואפילו אם הוא נזדר בכך אסור משום לא לידי מרוח והחלקה, **אמר רבי יהודה, מעשה בא לפני רבי יוחנן בן זכאי בערב** שם מקום באחד שנתן שעוה על נקב שבחבית, **ואמר חוששני שלא** יתקשה הנקב, ולא חיישנן שמא יבא לאלאוויי גומות שבקרקעות הבור, כדי שלהושיב ראוי להשיב שם הקדרה, **ואת כלי שם המים היפים** שראוים לשתיה מתר לבן **בערים** מים מלוחים וכיוצא בו **בשביל שיצנו** את המים

פיו כדי להקיא מתר, **ואין מעצרין** מן **הקשן** לתקנו ולישב בעצמותיו, וחלילת שדרותיו, **ומשים** מתמיד בכוונה, וביום הלילה בפני הרבים, **ואין מחזירין בשבת** את **השבר** עצם שנשבר. **מי שנפרקה** שנשמטו הקצה מפרק שלו **מידו** אז **ורגלו**, **לא יטרפם לשפשף** במים **בצונן** בשבת, **אבל רוחץ הוא בדרכו**, ואם **נתרפא**, **נתרפא**.

פרק כג א) שואל אדם מחברו בשבת **דבר יין ודבר שמן, ובלבד שלא יאמר לו הלוני**, דהללואה לזמן מרבה משמע, דסתם הלואה שלשים יום, **ואתי למיכתב** בשבת כדי שלא ישכח, **וכן האשה שואלת** בשבת **מחברתה כברות**, **ובלבד שלא תאמר לה הלוני, ואם אינו מאמינו, מניח שליחו** בבדו **אצלו למשכון**, ולא יאמר לו בפרוש שזה משכון, דהוי כעובדא דחול, שלא מניחו סתם **ועושה עמו חשבון לאחר יום**, עבור מה שלקח ממנו בשבת, אבל אינו עושה חשבון בשבת דכתיב (ישעיה נח. יג) "ממצוא חפצך ודבר דבר". **וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת**, ושכח לקנות שה פסחו מערב שבת, לוקח ממנו פסחו בשבת, ואם אינו מאמינו **מניח שליחו אצלו** למשכון, **ונוטל את פסחו** ומקדישו בשבת, דקרבנות שקרבוע להם זמן יכולין להקדישן בשבת, **ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב.**